

บทที่ 3

หลักเกณฑ์ของต่างประเทศและมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติเกี่ยวกับการใช้อาวุธปืนของเจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมาย

ในบทนี้จะเป็นการนำเสนอถึงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้อาวุธปืนของเจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายของต่างประเทศ ได้แก่ หลักเกณฑ์การใช้อาวุธปืนของเจ้าพนักงานในการบังคับใช้กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา นอกจากนี้ยังนำเสนอถึงมาตรฐานสากลในเรื่องแนวปฏิบัติสำหรับเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมาย และแนวทางการใช้อาวุธปืนของเจ้าพนักงานซึ่งได้รับการรับรองโดยที่ประชุมขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด

การศึกษาถึงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้อาวุธปืนของเจ้าพนักงานของต่างประเทศและมาตรฐานสากลขององค์การสหประชาชาติ นั้น ก็เพื่อที่จะวิเคราะห์เปรียบเทียบถึงความแตกต่าง ข้อดีข้อเสียของหลักเกณฑ์ในการใช้อาวุธปืนของเจ้าพนักงานของแต่ละประเทศกับของประเทศไทยว่าได้มาตรฐานสากลหรือไม่ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดขอบเขตและมาตรฐานการใช้อาวุธปืนของเจ้าพนักงานในการบังคับใช้กฎหมายของประเทศไทย

3.1 หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้อาวุธปืนของเจ้าพนักงานในการบังคับใช้กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา

หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการมีและใช้อาวุธปืนของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้บัญญัติไว้ใน Chapter 44 Firearms ของ Crimes and Criminal Procedure Code อันเป็นส่วนหนึ่งของ United State Code ซึ่งใน Chapter 44 ของ Crimes and Criminal Procedure Code นั้น ได้กำหนดคำนิยาม (definition) ว่าบุคคลใดจะต้องอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายฉบับนี้บ้าง เช่น บุคคลธรรมดา ห้างหุ้นส่วน บริษัท สมาคม¹ คำนิยามของอาวุธประเภทต่างๆ นอกจากนี้ยังบัญญัติถึงการกระทำอันเป็นความผิด (unlawful act) เช่น การนำเข้า ผลิต จำหน่าย ขนส่ง โดยไม่ได้รับอนุญาต²

¹ 18 U.S.C. section 921.

² 18 U.S.C. section 922.

หากผู้ใดประสงค์จะนำเข้า ผลิตภัณฑ์ ขนส่ง อาวุธจะต้องยื่นคำขออนุญาตต่ออัยการสูงสุด ตามรูปแบบที่อัยการกำหนด ต้องเสียค่าธรรมเนียมตามระเบียบ³

Chapter 44 มีบทบัญญัติยกเว้นไว้ว่า หากเป็นหน่วยงานราชการ กรม ราชการทหาร การ ฝึกทหาร การแข่งขัน ก็ไม่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายนี้⁴ นอกจากนี้หากเป็นเจ้าพนักงานหรือ ตัวแทนหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งได้รับอนุญาตหรือมีหน้าที่ในการป้องกัน สอบสวนหรือจับกุม ผู้กระทำความผิด ก็สามารถมีอาวุธปืนหรืออาวุธร้ายแรงไว้ในความครอบครองเพื่อใช้ในทาง ราชการได้⁵

สำหรับเจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนคดีพิเศษของประเทศสหรัฐอเมริกา (Federal Bureau of Investigation : FBI) รัฐสภาสหรัฐได้ออกกฎหมายตั้งแต่ปี ค.ศ. 1934 อนุญาตให้เจ้าหน้าที่เอฟบี ไอสามารถพกพาอาวุธได้โดย Chapter 203 ของ Crimes and Criminal Procedure Code ได้บัญญัติ ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่เอฟบีไอไว้ว่า ผู้บัญชาการ ผู้บัญชาการร่วม ผู้ช่วยผู้บัญชาการ ผู้ควบคุมและ เจ้าหน้าที่เอฟบีไอ กระทั่งยุติธรรมทุกคนสามารถพกอาวุธติดตัว ออกหมายจับ หมายเรียก จับกุม โดยไม่ต้องมีหมายจับสำหรับผู้กระทำความผิดซึ่งหน้าหรือกระทำความผิดร้ายแรง หากมีเหตุอัน ควรเชื่อได้ว่าผู้ถูกจับนั้นได้กระทำความผิดอาญาร้ายแรงมา⁶

เจ้าหน้าที่เอฟบีไอ มีภารกิจในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อรักษาความสงบสุขและ กฎระเบียบในสังคม ภารกิจดังกล่าวเป็นภารกิจที่มีความยุ่งยากซับซ้อน มีเหตุการณ์ต่างๆ เกิดขึ้น มากมายที่เจ้าหน้าที่จะต้องรับมือให้ได้ ไม่ว่าจะเป็นการปราบปรามผู้ก่อการร้าย ผู้ก่อความไม่สงบ หรือการจับกุมผู้ต้องสงสัยว่าจะกระทำความผิด การปฏิบัติหน้าที่ในบางครั้งก็อาจต้องมีการใช้อาวุธ หรือกำลังบังคับ ไม่ว่าจะเป็นระหว่างการจับกุมหรือเพื่อปกป้องชีวิต ทรัพย์สินของประชาชนหรือ ป้องกันอันตรายที่จะเกิดกับตัวเจ้าหน้าที่เอง การใช้อาวุธหรือกำลังบังคับหากเป็นการใช้ที่ถูกต้อง ตามกฎหมายและเหมาะสมกับสถานการณ์ก็ยังคงมีความจำเป็นที่จะต้องใช้เพื่อให้สังคมมีระเบียบ

การใช้อาวุธหรือกำลังบังคับเป็นเรื่องใหญ่สำหรับเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ในการบังคับใช้ กฎหมาย หากกระทำไปโดยไม่ระมัดระวังหรือเกินสมควรแก่เหตุผลที่จะตามมาอาจเป็นความ เสียหายของประชาชน ทรัพย์สินเสียหาย มีผลกระทบต่อหน่วยงานต้นสังกัด นอกจากนี้ก็จะอาจถูก ฟ้องร้องให้รับผิดชอบค่าเสียหายในทางแพ่ง การใช้อาวุธหรือกำลังบังคับมีผลกระทบต่อการพัฒนา

³ 18 U.S.C. section 923.

⁴ 18 U.S.C. section 925.

⁵ 18 U.S.C. section 926.

⁶ 18 U.S.C. section 3052.

เชิงนโยบายสาธารณะและการบริหารจัดการในทางปฏิบัติ โดยมากนโยบายสาธารณะมักจะประสงค้ให้เจ้าพนักงานใช้อาวุธหรือกำลังบังคับให้น้อยที่สุดเท่าที่จำเป็นเพื่อการจับกุมผู้กระทำความผิดและปราบปรามผู้ก่อการร้ายเท่านั้น

เจ้าหน้าที่เอพีโอจะต้องพกอาวุธหรือสามารถหยิบฉวยอาวุธได้ทันทีตลอดเวลาที่ปฏิบัติหน้าที่ เว้นเสียแต่ว่าจะเลือกใช้วิธีอื่นในการจัดการกับเหตุการณ์นั้น การใช้อาวุธร้ายแรงหรือกำลังบังคับจะใช้ในสถานการณ์ที่ถูบบังคับให้กระทำเท่านั้น ต้องเป็นกรณีที่มีความจำเป็นจริงๆ และต้องมีเหตุผลที่น่าเชื่อได้ว่าการใช้อาวุธร้ายแรงหรือกำลังบังคับนั้นก็เพื่อที่จะป้องกันอันตรายที่ใกล้จะมาถึงกับเจ้าหน้าที่เอพีโอหรือประชาชน ซึ่งเป็นอันตรายถึงตายหรืออาจได้รับบาดเจ็บ ถ้าเป็นไปได้จะต้องแจ้งผู้บังคับบัญชาก่อนที่จะลงมือใช้อาวุธหรือใช้กำลังบังคับ

สำหรับเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ในหน่วยงานราชทัณฑ์ของประเทศสหรัฐอเมริกาที่ได้รับการยกเว้นให้มีและใช้อาวุธปืนได้เช่นกัน โดยขอบเขตของการมีและใช้อาวุธปืนเป็นไปตามกฎและข้อบังคับที่ออกโดยอัยการสูงสุด⁷

3.2 ประมวลแนวทางปฏิบัติสำหรับเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมาย

แนวทางปฏิบัติสำหรับเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายเป็นหลักการพื้นฐานโดยทั่วไปในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานเพื่อให้เจ้าพนักงานยึดถือและนำมาปฏิบัติ เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ลุล่วงตามกฎหมายโดยมีความรับผิดชอบต่อวิชาชีพในการรับใช้สังคมและป้องกันไม่ให้ประชาชนทำผิดกฎหมาย ซึ่งแนวปฏิบัตินี้ได้กล่าวถึงการใช้อาวุธบังคับและการใช้อาวุธของเจ้าพนักงานไว้ด้วย จึงนับว่าเป็นหลักการพื้นฐานที่เป็นแนวในการร่างมาตรฐานองค์การสหประชาชาติเกี่ยวกับการใช้อาวุธปืนของเจ้าพนักงานในการบังคับใช้กฎหมาย

ประมวลแนวทางปฏิบัติสำหรับเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมาย ได้รับการรับรองโดยมติที่ประชุมใหญ่ขององค์การสหประชาชาติที่ 34/169 ลงวันที่ 17 ธันวาคม 2522 โดยมีแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

3.2.1. เจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายจะต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ลุล่วงตามกฎหมายโดยให้ความรับผิดชอบอย่างสูงในวิชาชีพในการรับใช้สังคมและปกป้องบุคคลจากการกระทำอันละเมิดกฎหมาย⁸

⁷ 18 U.S.C. section 3050.

⁸ UN Code of Conduct for Law Enforcement Officials section 1.

คำว่า “เจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมาย” รวมถึงเจ้าพนักงานทั้งหมดไม่ว่าจะมาจากแต่งตั้งหรือเลือกตั้ง ซึ่งเจ้าพนักงานเหล่านี้จะเป็นผู้ใช้อำนาจของตำรวจโดยเฉพาะอย่างยิ่งอำนาจในการจับและการควบคุมตัว

ในประเทศซึ่งทหารเป็นผู้ใช้อำนาจของตำรวจไม่ว่าจะมีรูปแบบหรือไม่ก็ตาม หรือกองกำลังรักษาความสงบแห่งชาติ นิยามของเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายจะรวมถึงเจ้าพนักงานต่าง ๆ ที่กล่าวมาเหล่านี้ด้วย

การรับใช้สังคมมีความมุ่งหมายรวมถึงการให้ความช่วยเหลือแก่สมาชิกของสังคมผู้ซึ่งต้องการความช่วยเหลือในทันที ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลส่วนตัว เหตุผลด้านเศรษฐกิจ เหตุผลด้านสังคม หรือเหตุผลเงินอื่น ๆ

บทบัญญัติมาตรานี้ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับเฉพาะการกระทำที่ใช้ความรุนแรง เอารัดเอาเปรียบ หรือที่เป็นอันตรายเท่านั้น แต่ยังรวมถึงข้อห้ามต่าง ๆ ภายใต้กฎหมายที่มีโทษทางอาญาด้วย นอกจากนี้บทบัญญัตินี้ยังขยายไปถึงบุคคลซึ่งไม่มีความสามารถกระทำความผิดทางอาญาได้อีกด้วย

3.2.2. ในการปฏิบัติหน้าที่ เจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายจะต้องปกป้องและเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และดำรงรักษาและเชิดชูสิทธิมนุษยชนของบุคคลทุกคน⁹

สิทธิมนุษยชนตามมาตรานี้ถูกกำหนดและคุ้มครองโดยกฎหมายภายในและกฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายระหว่างประเทศที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันได้แก่ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กติกาสากลว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ปฏิญญาว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลจากการถูกทรมานและการกระทำทารุณ การปฏิบัติหรือการลงโทษที่ทารุณโหดร้ายหรือลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยการจัดการกระทำที่เป็นการแบ่งแยกเชื้อชาติ อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการจัดการกระทำที่เป็นการแบ่งแยกเชื้อชาติ อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการปราบปรามและการลงโทษอาชญากรรมเกี่ยวกับการแบ่งแยกสีผิว อนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและการลงโทษอาชญากรรมที่เกี่ยวกับการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ มาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อนักโทษ และอนุสัญญาเวียนนาว่าด้วยกงสุล

การอธิบายกฎหมายภายในตามบทบัญญัติมาตรานี้ควรใช้ทั้งบทบัญญัติของกฎหมายภายในและกฎหมายของสหราชอาณาจักรในการกำหนดและคุ้มครองสิทธิดังกล่าว

⁹ UN Code of Conduct for Law Enforcement Officials section 2.

3.2.3. เจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายจะใช้กำลังได้ในกรณีที่น่าจะเป็นอย่างยิ่งและเท่าที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติหน้าที่¹⁰

บทบัญญัติมาตรานี้มุ่งเน้นการใช้กำลังโดยเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายว่าควรจะเป็นเป็นข้อยกเว้น ซึ่งหมายความว่าเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายมีอำนาจใช้กำลังในสถานการณ์ที่น่าจะเป็นเพื่อป้องกันอาชญากรรม หรือในกรณีที่เกี่ยวข้องกับหรือช่วยเหลือในการจับกุมผู้กระทำความผิด หรือผู้ต้องสงสัยตามกฎหมาย จะไม่มีการใช้กำลังนอกเหนือไปจากที่กล่าวมา

ตามกฎหมายภายในจะห้ามเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายใช้กำลังภายใต้หลักความได้สัดส่วน ซึ่งเป็นที่เข้าใจกันว่าหลักนี้เป็นที่ยอมรับในการตีความบทบัญญัติมาตรานี้ ไม่มีกรณีใดที่บทบัญญัตินี้จะถูกตีความในการให้อำนาจในการใช้กำลังซึ่งการใช้กำลังดังกล่าวไม่ได้สัดส่วนกับความชอบด้วยกฎหมายที่จะต้องคำนึงถึง

การใช้อาวุธปืนนั้นถือเป็นมาตรการรุนแรงจึงต้องพยายามกระทำทุกวิถีทางที่จะไม่ใช้อาวุธปืนก่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้อาวุธปืนกับเด็ก โดยทั่วไปไม่ควรใช้อาวุธปืนยกเว้นเมื่อผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดอาญาได้ใช้อาวุธปืนในการขัดขืนการจับกุมหรือในกรณีอื่นใดที่อาจจะเป็นอันตรายต่อชีวิตของบุคคลอื่น และมาตรการอื่นไม่เพียงพอที่จะยับยั้งผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิด ในทุกกรณีที่มีการใช้อาวุธปืนจะต้องมีการทำรายงานต่อผู้มีอำนาจบังคับบัญชา

3.2.4. ความลับต่าง ๆ ในกระบวนการของเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายต้องถูกเก็บเป็นความลับ ยกเว้นในกรณีเพื่อการปฏิบัติหน้าที่หรือเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม¹¹

โดยปกติของการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมาย เจ้าพนักงานดังกล่าวจะได้รับข้อมูลซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่หรืออาจเป็นอันตรายต่อผลประโยชน์ของเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับชื่อเสียงของบุคคลอื่น ดังนั้น จึงต้องใช้ความระมัดระวังอย่างยิ่งในการรักษาและใช้ข้อมูลดังกล่าว ซึ่งควรจะเปิดเผยเฉพาะในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมเท่านั้น การเปิดเผยข้อมูลนอกจากที่กล่าวมาถือเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง

3.2.5. ห้ามมิให้เจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายก่อ ยุ้งหรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำทารุณหรือทารุณโหดร้ายในการปฏิบัติหรือการลงโทษ รวมทั้งห้ามมิให้เจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายอ้างคำสั่งของผู้บังคับบัญชาหรืออ้างสถานการณ์ยกเว้นต่าง ๆ เช่น ภาวะสงครามหรือภาวะอันตรายต่อสงคราม ภาวะอันตรายต่อความมั่นคงของชาติ ความไม่มั่นคงทางการเมืองภายในรัฐ หรือเหตุ

¹⁰ UN Code of Conduct for Law Enforcement Officials section 3.

¹¹ UN Code of Conduct for Law Enforcement Officials section 4.

ลูกเงินต่อความสงบเรียบร้อยของสังคมอื่น ๆ ว่าเป็นสิ่งที่ชอบด้วยกฎหมายเพื่อการปฏิบัติหรือการลงโทษที่เป็นการทรมานหรือทารุณโหดร้ายอื่นใด¹²

ข้อห้ามข้อนี้มาจากปณิธานว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลจากการถูกทรมานและกระทำการทรมาน การปฏิบัติหรือการลงโทษที่ทารุณโหดร้ายหรือลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยมีมติที่ประชุมใหญ่ ดังต่อไปนี้

“ความผิดที่กระทำต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์จะถูกประณามในฐานะการปฏิบัติหรือวัตถุประสงค์ของกฎบัตรสหประชาชาติและเป็นการล่วงละเมิดสิทธิมนุษยชนดังที่บัญญัติไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและตราสารอื่นที่ว่าด้วยสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ”

ในปฏิญญาได้นิยามคำว่า “การทรมาน” ดังต่อไปนี้

“...การทรมาน หมายถึง การกระทำโดยการก่อให้เกิดความเจ็บปวดหรือทรมานต่อร่างกายหรือจิตใจ ซึ่งกระทำด้วยความจงใจโดยหรือในการกระทำของเจ้าพนักงานของรัฐต่อบุคคลเพื่อจุดประสงค์ที่จะได้รับคำสารภาพหรือข้อมูลจากบุคคลนั้นหรือบุคคลที่สาม หรือการลงโทษบุคคลสำหรับการกระทำที่บุคคลนั้นได้ก่อขึ้นหรือสงสัยว่าจะได้ก่อขึ้น หรือการข่มขู่บุคคลนั้นหรือบุคคลอื่น อย่างไรก็ตาม การทรมานนี้ไม่รวมถึงความเจ็บปวดหรือความทรมานที่เกิดจากบทลงโทษตามกฎหมายที่มาจากมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อนักโทษ”

คำว่า “ทารุณโหดร้ายในการปฏิบัติหรือการลงโทษ” ไม่ได้ถูกนิยามไว้โดยที่ประชุมใหญ่ อย่างไรก็ตามคำนี้ควรจะถูกตีความให้ขยายความออกไปเท่าที่จะสามารถเป็นไปได้ต่อการกระทำที่เป็นการล่วงละเมิดต่าง ๆ ไม่ว่าจะกระทำต่อร่างกายหรือจิตใจ

3.2.6. เจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายต้องให้ความคุ้มครองอย่างเต็มที่ในสุขภาพของบุคคลที่อยู่ในความควบคุม และกล่าวโดยเฉพาะ เจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายจะต้องกระทำการใด ๆ ในทันทีเพื่อประกันการดูแลทางการแพทย์เมื่อใดก็ตามที่บุคคลที่อยู่ในความควบคุมของตนต้องการ¹³

“การดูแลทางการแพทย์” หมายถึง การบริการที่กระทำโดยบุคลากรทางการแพทย์รวมทั้งบุคลากรฝึกหัดทางการแพทย์ที่ได้รับการรับรองและผู้ช่วยแพทย์ซึ่งจะถูกจัดให้เมื่อต้องการหรือร้องขอ

บุคลากรทางการแพทย์จะต้องอยู่ด้วยในภารกิจเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายจะต้องคำนึงถึงการตัดสินใจของบุคลากรทางการแพทย์ดังกล่าวเมื่อ

¹² UN Code of Conduct for Law Enforcement Officials section 5.

¹³ UN Code of Conduct for Law Enforcement Officials section 6.

แนะนำให้อำนาจให้บุคคลที่อยู่ในความควบคุมได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสม โดยคำแนะนำหรือคำปรึกษากับบุคลากรทางการแพทย์ภายนอกภารกิจเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย

เป็นที่เข้าใจว่าเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายจะต้องให้การดูแลทางการแพทย์ต่อเหยื่อของการกระทำหรืออุบัติเหตุที่เกิดจากการกระทำอันเป็นการละเมิดต่อกฎหมายด้วย

3.2.7. เจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายต้องไม่กระทำการอันใดอันเป็นการทุจริต และจะต้องพยายามอย่างเต็มที่ในการต่อต้านการกระทำดังกล่าว¹⁴

การกระทำอันเป็นการทุจริต (มีความหมายเช่นเดียวกับการทุจริตต่อหน้าที่) คือ การกระทำที่ไม่สอดคล้องกับวิชาชีพของเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมาย ต้องบังคับใช้กฎหมายอย่างเต็มที่กับกรณีของเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายที่กระทำการทุจริต เนื่องจากรัฐจะบังคับใช้กฎหมายกับประชาชน ได้อย่างไรในเมื่อรัฐไม่สามารถหรือไม่อาจบังคับใช้กฎหมายกับเจ้าหน้าที่ของรัฐเอง

นิยามของการทุจริตจะขึ้นอยู่กับกฎหมายภายในของรัฐ ซึ่งควรจะรวมถึงการกระทำการหรือการละเว้นการทำการในการปฏิบัติหน้าที่หรือเกี่ยวข้องกับหน้าที่ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเพื่อแลกกับของกำนัล คำมั่นสัญญาหรือเครื่องจูงใจ หรือการยอมรับสิ่งใด ๆ อันฝ่าฝืนต่อกฎหมายเมื่อได้กระทำการหรือละเว้นการกระทำนั้น

การทุจริตที่กล่าวถึงข้างต้นควรหมายรวมถึงการกระทำที่เป็นการพยายามทุจริตด้วย

3.2.8. เจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายต้องเคารพกฎหมายที่มีผลบังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน และต้องกวดขันป้องกันต่อการกระทำที่เป็นการละเมิดต่อกฎหมายดังกล่าวอย่างเต็มความสามารถ

เจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายผู้ใดที่มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีการละเมิดกฎหมายเกิดขึ้นหรือกำลังจะเกิดขึ้นจะต้องรายงานเรื่องดังกล่าวต่อผู้บังคับบัญชา และถ้าจำเป็นต้องรายงานต่อผู้มีอำนาจที่เกี่ยวข้องหรือองค์กรที่มีอำนาจในการตรวจสอบหรือแก้ไข¹⁵

กฎหมายฉบับนี้จะถูกนำมาใช้เมื่อใดก็ตามที่มีการรวมการปฏิบัติหรือกฎหมายแห่งรัฐเข้าไว้ด้วยกัน ถ้ากฎหมายหรือแนวปฏิบัตินั้นประกอบด้วยบทบัญญัติที่เข้มงวดกว่ากฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน ให้ใช้บทบัญญัติที่เข้มงวดกว่านั้นบังคับ

มาตรานี้ ในด้านหนึ่งต้องการที่จะดำรงไว้ซึ่งความสมดุลระหว่างความจำเป็นเพื่อระเบียบวินัยขององค์กรซึ่งทำเพื่อความปลอดภัยสาธารณะ และความจำเป็นเพื่อต่อการกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานในอีกด้านหนึ่ง เจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายต้องรายงานการ

¹⁴ UN Code of Conduct for Law Enforcement Officials section 7.

¹⁵ UN Code of Conduct for Law Enforcement Officials section 8.

ละเมิดภายในสายการบังคับบัญชาและดำเนินการตามกฎหมายนอกสายการบังคับบัญชาต่อเมื่อไม่มีวิธีเยียวยาอื่นใดที่สามารถกระทำได้นั้น ซึ่งเป็นที่เข้าใจกันว่าเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายจะไม่ต้องรับโทษทางวินัยหรือโทษทางอาญาอื่นเนื่องจากเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายผู้นั้นได้รายงานการละเมิดต่อกฎหมายฉบับนี้ หรือที่คิดว่าจะเกิดขึ้น

คำว่า “ผู้มีอำนาจที่เกี่ยวข้องหรือองค์กรที่มีอำนาจในการตรวจสอบหรือแก้ไข” หมายถึงหน่วยงานหรือองค์กรที่ตั้งขึ้นภายใต้กฎหมายภายในของรัฐซึ่งรวมทั้งหน่วยงานที่ทำหน้าที่บังคับใช้กฎหมายภายในของรัฐหรือหน่วยงานอิสระภายใต้กฎหมายลายลักษณ์อักษร กฎหมายจารีตประเพณีหรืออำนาจอื่นใดเพื่อพิจารณาการกระทำอันไม่เป็นธรรมและข้อร้องเรียนที่เกิดจากการละเมิดภายใต้ขอบเขตของกฎหมายฉบับนี้

ในบางประเทศ สื่อจะอยู่ในฐานะผู้ทำหน้าที่พิจารณาข้อร้องเรียน ซึ่งจะคล้ายกับหน่วยงานที่กล่าวถึงในข้างต้น ในกรณีนี้เจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายอาจมีอำนาจตามกฎหมายและประเพณีของประเทศนั้น และตามบทบัญญัติในมาตรา 4 ของกฎหมายฉบับนี้ในการนำเอาการละเมิดเข้าสู่ความสนใจของประชาชนโดยผ่านทางสื่อดังกล่าว

เจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายผู้ซึ่งได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติของประมวลนี้สมควรที่จะได้รับการเคารพ การสนับสนุนอย่างเต็มที่ และความร่วมมือจากชุมชนและหน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมายที่เจ้าพนักงานผู้นั้นสังกัดในฐานะวิชาชีพของเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมาย

3.3 มาตรฐานองค์การสหประชาชาติเกี่ยวกับการใช้อาวุธปืนของเจ้าพนักงานในการบังคับใช้กฎหมาย

3.3.1 ที่มาของมาตรฐานองค์การสหประชาชาติเกี่ยวกับการใช้อาวุธปืนของเจ้าพนักงานในการบังคับใช้กฎหมาย

มาตรฐานองค์การสหประชาชาติเกี่ยวกับการใช้อาวุธปืนของเจ้าพนักงานในการบังคับใช้กฎหมาย มีที่มาจากปัจจุบันมีการใช้อาวุธอย่างแพร่หลายไปทั่วโลกซึ่งนำไปสู่การประกอบอาชญากรรม การเพิ่มขึ้นของโจรผู้ร้าย และการก่อความรุนแรงโดยใช้อาวุธเพิ่มขึ้น ตำรวจและเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายอยู่ในสภาวะที่ได้รับความกดดันในการเผชิญกับความรุนแรงทางอาชญากรรม โดยการใช้อาวุธปืนที่มีระดับความรุนแรงเพิ่มขึ้นและอยู่ในสถานการณ์ที่คาดว่าต้องเผชิญหน้ากับผู้กระทำความผิดที่มีอาวุธ ในหลายประเทศยังมีอุปสรรคให้กับตำรวจและการฝึกอบรมให้ตำรวจตระหนักถึงความรับผิดชอบยังมีไม่เพียงพอ ด้วยเหตุผลดังกล่าวในครั้งนโยบายการเข้าควบคุมของรัฐ โดยตำรวจใช้กำลังเกินกว่าเหตุ เกิดความจำเป็น ขาดความเหมาะสม ตามอำเภอใจ บางครั้งผิดกฎหมายหรือใช้อาวุธก่อให้เกิดการตายและเป็นการ

ทรมาน การทำให้ผู้ต้องหาได้รับบาดเจ็บจึงเกิดขึ้น ประชาชนจึงอยู่อย่างหวาดกลัว มีการสูญเสียความเชื่อมั่นและความเคารพในตัวตำรวจ ซึ่งทำให้ขาดการประสานงานกันขาดการให้ข้อมูล ซึ่งทำให้ชุมชนขาดความปลอดภัย ตำรวจที่ใช้อาวุธในทางที่ผิดทำให้ประชาชนรู้สึกกลัวในการอยู่อาศัยในชุมชนของตน ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ไม่ดี องค์การสหประชาชาติจึงได้กำหนดมาตรฐานสากลเพื่อควบคุมตำรวจในการใช้กำลังและอาวุธ ซึ่งได้แก่ ประมวลแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมาย (UN Code of Conduct for Law Enforcement Officials) และมาตรฐานองค์การสหประชาชาติเกี่ยวกับการใช้อาวุธปืนของเจ้าพนักงานในการบังคับใช้กฎหมาย (UN Basic Principles for the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials) หัวใจของหลักการทั้งสองอย่างคือคำถามที่ว่า การใช้กำลังที่ถูกกฎหมายมีองค์ประกอบอะไร ในบางครั้งตำรวจได้รับอนุญาตให้ใช้กำลังหรือการใช้กำลังจนถึงแก่ชีวิตในขณะที่ปฏิบัติงานเพื่อรักษาความปลอดภัยของชุมชนและคุ้มครองประชาชนจากการถูกข่มขู่ต่อชีวิต แต่กำลังที่ตำรวจใช้ต้องไม่เป็นไปตามอำเภอใจ ซึ่งต้องเป็นไปอย่างเหมาะสม ตามความจำเป็นและถูกกฎหมาย และใช้ได้ต่อเมื่อต้องการป้องกันตนเองหรือต่อสู้กับภัยอันตรายที่ใกล้จะมาถึงแก่ชีวิตหรือก่อให้เกิดการบาดเจ็บสาหัสเท่านั้น ซึ่งเป็นการปฏิบัติตามหลักการที่สำคัญ โดยตำรวจต้องรู้หลักการประเมินสถานการณ์ได้อย่างรวดเร็วเมื่อมีการข่มขู่ถึงชีวิตและตำรวจต้องได้รับการฝึกอบรมมาเป็นอย่างดีในหลักการประเมินสถานการณ์การข่มขู่ด้วยหลักยุทธวิธี ซึ่งเหล่านี้จะช่วยในการตัดสินใจให้กับแต่ละเหตุการณ์ที่มีความหมายแตกต่างกันออกไปในการเลือกใช้กำลัง รวมถึงการใช้กำลังที่ถึงแก่ชีวิตในทางที่เหมาะสม จำเป็นและถูกกฎหมาย ตำรวจหลายนายทั่วโลกได้รับการอบรมวิธียิงปืนแต่ไม่ได้รับการอบรมด้านการตัดสินใจว่าจะยิงเมื่อใด องค์การสหประชาชาติจึงต้องกำหนดมาตรฐานขั้นพื้นฐานเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของตำรวจและเจ้าพนักงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมาย

ในการกำหนดมาตรฐานองค์การสหประชาชาติเกี่ยวกับการใช้อาวุธปืนของเจ้าพนักงานในการบังคับใช้กฎหมาย องค์การสหประชาชาติได้รับข้อเสนอต่างจากสมาชิกทุกประเทศทั่วโลกว่า ทำอย่างไรที่จะนำหลักสิทธิมนุษยชนมาใช้ให้ดีที่สุด โดยร่วมกับการบังคับใช้กฎหมายและการควบคุมการทำงานของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย ที่ประชุมจึงมีมติให้กำหนดมาตรฐานในเรื่องดังกล่าวไว้โดยตั้งอยู่บนหลักการพื้นฐานที่ว่า ทุกคนมีสิทธิ อิสระภาพและได้รับการปกป้องคุ้มครองจากอันตราย¹⁶ ไม่มีผู้ใดสามารถกักขังชีวิตคนอื่นได้ตามอำเภอใจ¹⁷ เจ้า

¹⁶ Universal Declaration of Human Rights.

¹⁷ International Covenant on Civil and Political Rights.

พนักงานไม่ควรใช้อาวุธยกเว้นเสียแต่ว่าผู้กระทำความผิดมีอาวุธหรือมีอันตรายถึงแก่ชีวิตเข้ามาและเมื่อประเมินว่าไม่มีกำลังเพียงพอในการกักขังหรือจับกุมผู้กระทำความผิด¹⁸ การใช้อาวุธปืนนั้นให้กระทำได้อต่อเมื่อวิธีการอื่นๆ ที่มีความรุนแรงน้อยกว่านี้ต่างไม่เพียงพอที่จะกระทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวได้แล้ว และไม่ว่ากรณีใดก็ตามการใช้อาวุธปืนในการยิงผู้อื่นนั้นพึงกระทำโดยจำกัดอย่างยิ่งโดยให้กระทำเฉพาะกรณีเพื่อป้องกันชีวิตของตนหรือผู้อื่น โดยอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงเป็นอย่างอื่นได้แล้วเท่านั้น¹⁹ เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายจะต้องไม่ใช้อาวุธปืนกับบุคคลอื่นเว้นแต่ในกรณีเพื่อเป็นการป้องกันตัว หรือป้องกันผู้อื่นให้พ้นจากภัยอันตรายร้ายแรงที่ใกล้จะมาถึงและมีความรุนแรงที่อาจถึงแก่ชีวิตหรืออันตรายสาหัส²⁰

การปฏิบัติงานโดยใช้อาวุธควรใช้เมื่อมีเหตุข่มขู่ถึงแก่ชีวิตเท่านั้น มาตรฐานขององค์การสหประชาชาติครอบคลุมถึงเจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมายทุกด้าน ไม่ว่าจะมาจากการแต่งตั้งหรือคัดเลือก ที่ได้รับการฝึกเป็นกองกำลังของตำรวจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกองกำลังในการเข้าจับกุมเจ้าหน้าที่ศุลกากร เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองและผู้คุมนักโทษ รวมถึงบุคคลที่เข้าร่วมกับทางทหารและเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยที่ชายแดน มาตรฐานเหล่านี้มาจากการพิจารณาคำถามต่างๆ ว่าองค์ประกอบที่ก่อให้เกิดการใช้กำลังอย่างถูกกฎหมายคืออะไร ตามที่ International Covenant on Civil and Political Rights กล่าวว่า ไม่มีผู้ใดสามารถคร่ำชีวิตของผู้อื่นได้ นั่นหมายถึงว่า ถ้าตำรวจใช้กำลังจนถึงแก่ชีวิต จากการได้รับอนุญาตหรือตามคำสั่งเพื่อป้องกันการตายหรือการบาดเจ็บ ต้องทำอย่างถูกต้องและไม่ตามอำเภอใจ กำลังที่ใช้ต้องมีความเหมาะสม มีความจำเป็นและถูกกฎหมาย การใช้กำลังตามอำเภอใจจะส่งผลเสียอย่างมาก เมื่อมีข้อผิดพลาดเกิดขึ้น ไม่ว่าจะทั้งหมดหรือในบางส่วน การใช้กำลังจนถึงตายต้องใช้เฉพาะกรณีเพื่อป้องกันชีวิตของตนหรือผู้อื่น โดยอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงเป็นอย่างอื่นได้แล้วเท่านั้น ตำรวจจำเป็นต้องได้รับการฝึกอบรมในการประเมินสถานการณ์การข่มขู่ขึ้นเพื่อช่วยในการตัดสินใจใช้กำลังแต่ละกรณีไปว่าการข่มขู่เป็นอย่างไร ควรปฏิบัติอย่างไร

3.3.2 มาตรฐานองค์การสหประชาชาติเกี่ยวกับการใช้อาวุธปืนของเจ้าพนักงานในการบังคับใช้กฎหมาย

¹⁸ UN Code of Conduct for Law Enforcement Officials.

¹⁹ UN Basic Principles for the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials.

²⁰ UN Basic Principles for the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials.

หลักการฉบับนี้รับรองโดยที่ประชุมขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด ครั้งที่ 8 ณ กรุงฮาวานา ประเทศคิวบา เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม ถึง 7 กันยายน ค.ศ. 1990 หลักการนี้ได้กำหนดขึ้นจากแนวความคิดร่วมกันว่า

1. งานของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย เป็นงานบริการสังคม ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งจึงจำเป็นต้องธำรงไว้ อีกทั้งเมื่อใดก็ตามที่จำเป็นก็จะต้องปรับปรุงเงื่อนไขการปฏิบัติงานและสถานภาพของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายนั้น

2. การคุกคามต่อชีวิตและความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย ย่อมเป็นที่เห็นได้ว่าเป็นการคุกคามต่อเสถียรภาพของสังคมทั้งหมดด้วย

ผู้เชี่ยวชาญ เจ้าหน้าที่ตำรวจและผู้รักษากฎหมายด้านอื่นๆ มิรูปแบบการทำงานที่ค่อนข้างยากและเสี่ยงแต่ก็ต้องเคารพสิทธิมนุษยชนของพวกเขาเหล่านั้นด้วย เขาทั้งหลายจำเป็นต้องป้องกันตนเองจากผู้ที่จะเข้ามาทำร้ายหรือก่อให้เกิดความรุนแรง แต่ระดับของกำลังที่ใช้ก็ต้องคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนเช่นกัน การใช้กำลังจึงต้องใช้หลักความไม่รุนแรง เหมาะสม ถูกกฎหมาย และใช้เมื่อจำเป็นตามสถานการณ์

การซื้อขายอาวุธกันอย่างแพร่หลายในหลายประเทศก่อให้เกิดความเสี่ยงกับการทำงานของตำรวจ ในประเทศแอฟริกาใต้มีตำรวจมากกว่า 200 นายถูกฆ่าทุกปี ซึ่งเป็นอัตราที่สูงที่สุดในโลก ซึ่งยอดการตายที่สูงนี้ส่งผลกระทบต่อความรู้สึกทางด้านความปลอดภัยกับเจ้าหน้าที่รายอื่น นอกจากนี้มีบันทึกไว้ว่าร้อยละ 65 ของตำรวจ 955 นาย ที่ถูกฆ่าตายระหว่าง ค.ศ. 1994-1997 เสียชีวิตขณะปฏิบัติหน้าที่ ร้อยละ 61 ของการเสียชีวิตเหล่านี้เกิดขึ้นเมื่อตำรวจถูกขโมยอาวุธของตนเองไป

นับเป็นสิ่งที่ดีที่ตำรวจให้ความสนใจว่า รัฐควรมีการควบคุมอาวุธอย่างเข้มงวดเพื่อความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่ขณะปฏิบัติหน้าที่ แต่ผลตอบแทนที่ต่ำประกอบกับการขาดการฝึกอบรมและขาดอุปกรณ์ เหล่านี้เป็นองค์ประกอบที่กีดกันการปฏิบัติงานของตำรวจ

3. เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายมีบทบาทสำคัญในการคุ้มครองสิทธิในชีวิตเสรีภาพและความมั่นคงปลอดภัยของบุคคล ซึ่งรับรองไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและยืนยันอีกครั้งในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิความเป็นพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

4. กฎมาตรฐานขั้นต่ำของการปฏิบัติต่อนักโทษได้กำหนดพฤติการณ์ที่เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์อาจใช้กำลังบังคับในการปฏิบัติกรตามหน้าที่นั้น

5. ข้อ 3 ของประมวลระเบียบการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายได้กำหนดว่าเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายอาจใช้กำลังบังคับได้เฉพาะกรณีที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งชัดและภายในขอบเขตของการปฏิบัติการตามหน้าที่เท่านั้น

6. การประชุมเตรียมการสำหรับการประชุมขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดครั้งที่ 7 ซึ่งจัดขึ้นที่เมืองวาเรนา ประเทศอิตาลี ได้มีการตกลงกันถึงองค์ประกอบที่เป็นข้อพิจารณาในอนาคตว่าด้วยการจำกัดการใช้กำลังบังคับและอาวุธปืนของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย

7. โดยมติที่ 14 ของการประชุมขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด ครั้งที่ 7 นอกจากประการอื่น ๆ แล้ว ยังได้เน้นว่าการใช้กำลังบังคับและอาวุธปืนของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายควรเป็นไปโดยเคารพต่อสิทธิมนุษยชน

8. สภาเศรษฐกิจและสังคมขององค์การสหประชาชาติโดยมติที่ 1986 /10 ลงวันที่ 21 พฤษภาคม ค.ศ.1986 ข้อ 9 ได้ขอให้ประเทศสมาชิกให้ความใส่ใจ โดยเฉพาะกับการปฏิบัติตามประมวลระเบียบปฏิบัติว่าด้วยการใช้กำลังบังคับและอาวุธปืนของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย ซึ่งที่ประชุมสมัชชาทั่วไปขององค์การสหประชาชาติ โดยมติที่ 41 /149 ลงวันที่ 4 ธันวาคม ค.ศ. 1986 นอกจากประการอื่น ๆ แล้ว ยังได้เห็นพ้องด้วยกับข้อเสนอแนะของสภาเศรษฐกิจและสังคมดังกล่าว

9. เป็นการสมควร โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายนั้น ที่จะต้องพิจารณาถึงเรื่องบทบาทของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายใน ส่วนที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม เรื่องการคุ้มครองสิทธิในชีวิต เสรีภาพและความมั่นคงปลอดภัยของบุคคล เรื่องความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายในการรักษาความปลอดภัยของสาธารณชนและความสงบเรียบร้อยของสังคม และเรื่องความสำคัญเกี่ยวกับคุณสมบัติ การฝึกอบรมและการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย

หลักการพื้นฐานที่จะกล่าวต่อไปนั้น กำหนดขึ้นเพื่อช่วยสนับสนุนประเทศสมาชิกในการดำเนินการกิจการรักษาและส่งเสริมบทบาทที่เหมาะสมของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย ซึ่งควรที่รัฐบาลจะได้ให้ความสำคัญและเคารพภายในกรอบแห่งกฎหมายและการปฏิบัติของประเทศ และควรเป็นที่ใส่ใจของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายตลอดจนบุคคล

อื่น ๆ เช่น ผู้พิพากษา อัยการ นักกฎหมาย บุคคลในหน่วยงานของฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติและ
สาธารณชน

3.3.2.1 หลักเกณฑ์ทั่วไป

1. รัฐบาลและหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายพึงกำหนดและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และ
ข้อบังคับว่าด้วยการใช้กำลังบังคับและอาวุธปืนของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย ใน
การพัฒนากฎเกณฑ์และข้อบังคับดังกล่าว รัฐบาลและหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายพึงหมั่น
ตรวจสอบประเด็นเรื่องจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้กำลังบังคับและอาวุธปืนนั้นอยู่เสมอว่ามีการ
ปฏิบัติที่ถูกต้องชอบธรรมเพียงใด²¹

2. รัฐบาลและหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายพึงพัฒนาวิธีการใช้อาวุธและอุปกรณ์ที่
เกี่ยวข้องให้มีความหลากหลายเพื่อให้เหมาะสมกับความจำเป็นที่แตกต่างกันของแต่ละสถานการณ์
รวมถึงพัฒนาให้มีอุปกรณ์อื่นที่อาจใช้แทนอาวุธแต่มีอันตรายน้อยเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์
ด้วย อันจะเป็นการลดการบาดเจ็บหรือการตายที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้กำลังบังคับนั้น นอกจากนี้
เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายพึงได้รับอุปกรณ์ป้องกันตัว เช่น โล่ หมวกป้องกัน
ศีรษะ เสื้อกันกระสุน และอุปกรณ์กันกระสุนติดตั้งในยานพาหนะ เพื่อที่จะลดความจำเป็นในการ
ใช้อาวุธทุกชนิดลง²²

3. การพัฒนาและจัดให้มีอุปกรณ์อื่นที่อาจใช้แทนอาวุธที่มีอันตรายน้อยควรเป็นไปใน
ลักษณะที่จะลดความเสี่ยงที่จะเกิดอันตรายต่อประชาชนที่ไม่เกี่ยวข้องนั้น โดยให้เหลืออันตรายน้อย
ที่สุด อีกทั้งการใช้อุปกรณ์ดังกล่าวควรอยู่ภายใต้การควบคุมอย่างเข้มงวด²³

4. เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายพึงเลือกใช้วิธีการอื่น ๆ ที่มีอันตรายน้อย
ที่สุดและให้นานที่สุดเท่าที่จะทำได้ก่อนที่จะเปลี่ยนไปใช้กำลังบังคับและอาวุธปืน การใช้กำลัง
บังคับและอาวุธปืนพึงกระทำต่อเมื่อวิธีการอื่น ๆ ที่จะใช้ในการปฏิบัติหน้าที่นั้นล้วนแต่ไม่ได้ผล
แล้วเท่านั้น²⁴

5. ในกรณีที่ใช้กำลังบังคับและอาวุธปืนโดยชอบเป็นสิ่งที่ไม่สามารถจะหลีกเลี่ยง
ได้ เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายจะต้อง²⁵

²¹ UN Basic Principles for the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials Principle 1.

²² UN Basic Principles for the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials Principle 2.

²³ UN Basic Principles for the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials Principle 3.

²⁴ UN Basic Principles for the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials Principle 4.

²⁵ UN Basic Principles for the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials Principle 5.

(ก) ใช้กำลังบังคับและอาวุธปืนดังกล่าวอย่างจำกัดเพียงให้พอเหมาะแก่ความจำเป็นตามความร้ายแรงของความผิดและวัตถุประสงค์ตามกฎหมายในกรณีนั้น ๆ

(ข) พยายามลดการบาดเจ็บและความเสียหายให้เกิดขึ้นน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ควบคู่ไปกับการตระหนักที่จะต้องรักษาชีวิตของมนุษย์

(ค) จัดการเตรียมพร้อมเรื่องความช่วยเหลือทางการแพทย์ให้กับผู้ที่ได้รับบาดเจ็บจากเหตุการณ์นั้น โดยเร็วที่สุดที่จะทำได้

(ง) ติดต่อญาติหรือเพื่อนสนิทของผู้ที่ได้รับบาดเจ็บได้ทราบเหตุโดยเร็วที่สุดที่จะทำได้

6. กรณีที่เกิดการตายหรือบาดเจ็บจากการใช้กำลังบังคับหรืออาวุธปืนของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย เจ้าหน้าที่ดังกล่าวจะต้องรายงานเหตุนั้นต่อผู้บังคับบัญชาในทันทีตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในข้อ 22²⁶

7. รัฐบาลจะต้องดำเนินการให้เป็นที่มั่นใจได้ว่าเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายผู้ใดที่ใช้กำลังบังคับหรืออาวุธปืนโดยมิชอบหรือโดยอำเภอใจนั้นจะต้องได้รับการลงโทษตามความผิดอาญาที่กำหนดไว้ในกฎหมายของประเทศนั้น²⁷

8. แม้แต่ในกรณีที่มีพฤติการณ์พิเศษ เช่น เกิดปัญหาความวุ่นวายทางการเมืองหรือเกิดเหตุฉุกเฉินในสาธารณชนก็ไม่ให้นำอ้างเป็นเหตุที่จะทำให้การใช้กำลังบังคับหรืออาวุธนั้นเป็นไปโดยฝ่าฝืนต่อหลักการพื้นฐานดังกล่าวได้²⁸

3.3.2.2 หลักเกณฑ์พิเศษ

1. เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายจะต้องไม่ใช่อาวุธปืนกับบุคคลอื่นเว้นแต่ในกรณีเพื่อเป็นการป้องกันตัว หรือป้องกันผู้อื่นให้พ้นจากอันตรายร้ายแรงที่ใกล้จะมาถึงและมีความรุนแรงที่อาจถึงแก่ชีวิตหรืออันตรายสาหัส เพื่อป้องกันอาชญากรรมที่ร้ายแรงประเภทที่กำลังจะก่ออันตรายแก่ชีวิต เพื่อมิให้บุคคลดังกล่าวหลบหนี และทั้งนี้การใช้อาวุธปืนนั้นให้กระทำได้ต่อเมื่อวิธีการอื่นๆ ที่มีความรุนแรงน้อยกว่านี้ต่างไม่เพียงพอที่จะกระทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวได้แล้ว และไม่ว่ากรณีใดก็ตามการใช้อาวุธปืนในการยิงผู้อื่นนั้นพึงกระทำโดยจำกัดอย่างยิ่งโดยให้กระทำได้เฉพาะกรณีเพื่อป้องกันชีวิตของตนหรือผู้อื่น โดยอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงเป็นอย่างอื่นได้แล้วเท่านั้น²⁹

²⁶ UN Basic Principles for the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials Principle 6.

²⁷ UN Basic Principles for the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials Principle 7.

²⁸ UN Basic Principles for the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials Principle 8.

²⁹ UN Basic Principles for the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials Principle 9.

2. ในสถานการณ์ดังกล่าวในข้อ 9 เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายพึงแสดงสถานภาพความเป็นเจ้าหน้าที่ของตนก่อนและส่งสัญญาณเตือนพอสมควรให้ผู้ที่จะถูกใช้อาวุธปืนได้ทราบก่อนว่าเจ้าหน้าที่มีความจำเป็นจะต้องใช้อาวุธปืนนั้นเว้นแต่กรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้นั้นไม่สามารถกระทำได้นั้นเนื่องจากโดยสถานการณ์ขณะนั้นมีความเสี่ยงต่อชีวิตหรืออันตรายที่ร้ายแรงต่อเจ้าหน้าที่หรือบุคคลอื่น หรือกรณีเป็นที่เห็นได้ชัดแจ้งว่ามีอาจทำเช่นนั้นได้³⁰

ความเชี่ยวชาญของตำรวจกับทหารมีความแตกต่างกัน โดยทหารปฏิบัติตามกฎหมายในขณะที่เกิดสงครามในสถานการณ์ที่ต้องมีการต่อสู้ด้วยการยิงปืนเพื่อฆ่าศัตรูหรือทำให้ศัตรูบาดเจ็บ หน้าที่ของตำรวจและเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมาย คือ การคุ้มครองสิทธิที่เกี่ยวข้องกับชีวิต ความเป็นอิสระภาพและความปลอดภัย ซึ่งสามารถใช้กำลังขั้นรุนแรงถึงตายได้ก็ต่อเมื่อถูกคุกคามถึงชีวิตหรือได้รับบาดเจ็บอย่างรุนแรง ซึ่งอาจเป็นการป้องกันชีวิตหรือหยุดเหตุการณ์ฆาตกรรม อย่างไรก็ตามการที่ตำรวจใช้อาวุธปืนยิงเพื่อการระงับเหตุควรจะเป็นทางออกสุดท้าย ไม่ควรทำตามอำเภอใจหรือเกินกว่าเหตุ มาตรฐานองค์การสหประชาชาติใช้ได้กับตำรวจเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ผู้ควบคุมนักโทษ อย่างไรก็ตามเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ไม่ควรพกพาอาวุธยกเว้นแต่ด้วยความจำเป็น

ตำรวจจำเป็นต้องได้รับการอบรมการใช้อาวุธให้เกิดความชำนาญ การประเมินการคุกคามและการใช้ทักษะเพื่อควบคุมสถานการณ์ในการใช้กำลังจนถึงแก่ชีวิตตามกฎหมาย มีตำรวจหลายนายที่ได้รับการอบรมและฝึกฝนความชำนาญ

3. กฎเกณฑ์และข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการใช้อาวุธปืนของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายนั้นพึงรวมถึง³¹

(ก) การกำหนดสถานการณ์ที่เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายจะได้รับอนุญาตให้พกพาอาวุธปืนซึ่งจะต้องมีการกำหนดประเภทของอาวุธปืนและกระสุนปืนที่จะอนุญาตให้พกพานั้นด้วย

(ข) การกำหนดโดยแจ้งชัดให้การใช้อาวุธปืนนั้นจะกระทำได้เพียงในกรณีที่จำเป็นและสมควรซึ่งจะต้องเป็นไปในลักษณะที่จะลดความเสี่ยงต่ออันตรายให้เหลือน้อยที่สุด

(ค) ข้อห้ามมิให้ใช้อาวุธปืนและกระสุนปืนในลักษณะที่จะก่อให้เกิดอันตรายหรือเสี่ยงต่อการเกิดอันตรายโดยไม่มีเหตุอันสมควร

³⁰UN Basic Principles for the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials Principle 10.

³¹ UN Basic Principles for the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials Principle 11.

ตำรวจจะใช้อาวุธที่พกพาง่ายกว่าอาวุธของทหาร เพราะเกี่ยวกับสภาวะแวดล้อมแตกต่างกัน ตำรวจปฏิบัติงานในระยะประชิดตัวผู้ร้ายมากกว่า จึงจำเป็นต้องแยกแยะว่ามีการข่มขู่เอาชีวิตหรือไม่และต้องให้แน่ใจว่ามีความปลอดภัยหากจะใช้อาวุธในที่สาธารณะ ปืนอัดโนมัตติ เช่น ปืนไรเฟิล จะมีความเร็วกระสุนและวิถีกระสุนสามารถไปได้ไกลกว่า มีอำนาจทำลายล้างมากกว่า ปืนขนาด 9 มม. การใช้ปืนอัดโนมัตติข่มขู่ในเมืองถ้าวิถีกระสุนพลาดจากเป้าไปจะมีความเสี่ยงกับสาธารณะชนมากกว่า นอกจากนี้ปืนอัดโนมัตติจะมีปลอกกระสุนที่เป็นโลหะ มีความเร็วสูงและสามารถวิ่งผ่านจากเป้าและไปโดนคนอื่นต่อได้ ปืนดังกล่าวจึงมีอำนาจที่จะเป็นอันตรายต่อชีวิตหรือเกิดบาดเจ็บรุนแรงได้ การใช้ปืนขนาด 9 มม. จะทำให้ประชาชนโดยรอบได้รับความปลอดภัยมากกว่า ดังนั้นตำรวจในแต่ละประเทศหากทำงานตามปกติจะไม่ใช้อาวุธปืนอัดโนมัตติที่มีความเร็วกระสุนสูง แต่จะให้ตำรวจใช้ปืนพกลูกม่ อาวุธปืนกึ่งอัดโนมัตติหรือปืนขนาด 9 มม. แทน

อย่างไรก็ดี การนำอาวุธที่จำเป็นออกมาใช้ควรอยู่ในระดับคงที่ ภายใต้การทบทวนโดยประเมินจากยุทธวิธี การข่มขู่ ทางเลือกในการใช้อาวุธของตำรวจ ควรขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และการประเมินระดับความรุนแรงโดยตำรวจและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ความสำคัญคือ อุปกรณ์ใดที่จำเป็นต้องใช้ในแต่ละเหตุการณ์เพื่อหยุดการข่มขู่ถึงชีวิต พร้อมกับการคุ้มครองชีวิตของเจ้าหน้าที่และบุคคลที่อยู่รอบข้าง การจัดลำดับของอาวุธที่ตำรวจจะนำมาใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ เพื่อให้เกิดการใช้กำลังให้น้อยที่สุด เช่น เลือกว่าสถานการณ์เช่นนี้จะเลือกขู่ว่าจะใช้กำลังบังคับ ใช้กำลังบังคับ คุกคามมือ กระบอง แก๊สน้ำตา หรืออาวุธปืน

(ง) หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการควบคุม การเก็บรักษา และการเบิกจ่ายอาวุธปืนรวมถึงวิธีการที่จะทำให้เกิดความมั่นใจได้ว่าเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายนั้นจะต้องรับผิดชอบในอาวุธปืนและกระสุนปืนที่ตนเบิกไปนั้น

ในบางประเทศการเก็บรักษาอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนของตำรวจยังไม่ดีนัก ยังคงมีกรณีที่ตำรวจนำอาวุธปืนออกให้เช่าเพื่อนำไปก่ออาชญากรรม หรือแม้กระทั่งตำรวจนำออกไปก่ออาชญากรรมเสียเอง บางประเทศมีความเสี่ยงจากข้อผิดพลาดของเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่เก็บรักษา ที่ไม่เก็บรักษาให้ปลอดภัย ไม่มีการจดบันทึกอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืนที่ตำรวจนำออกไปใช้

(จ) การจัดให้มีข้อแนะนำและคำเตือนว่าด้วยการยิงปืน

(ฉ) หลักเกณฑ์ว่าด้วยระบบการรายงานเหตุการณ์กรณีเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายได้ใช้อาวุธปืนในการปฏิบัติหน้าที่นั้น

องค์การสหประชาชาติต้องการให้รัฐบาลและเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายสร้างระบบการรายงานที่มีประสิทธิภาพและทบทวนขั้นตอนในทุกๆ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นเหตุที่ก่อให้เกิดการบาดเจ็บหรือตายจากตำรวจหรือจากตำรวจที่ใช้อาวุธในการปฏิบัติหน้าที่

รัฐบาลและตำรวจยังต้องแน่ใจว่ามีขั้นตอนในการพิจารณาที่มีประสิทธิภาพและผู้พิจารณาจะมีอิสระในการพิจารณาหรืออาจให้พนักงานอัยการทำหน้าที่พิจารณา

3.3.2.3 การใช้กำลังบังคับต่อการชุมนุมกรณีเป็นการชุมนุมที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

1. ด้วยเหตุที่บุคคลทุกคนพึงมีสิทธิที่จะเข้าร่วมการชุมนุมโดยสงบและชอบด้วยกฎหมายตามหลักการที่กำหนดไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิความเป็นพลเมืองและสิทธิทางการเมืองนั้น รัฐบาลและหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายตลอดจนเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องพึงตระหนักว่าการใช้กำลังบังคับและอาวุธปืนต่อกรณีที่มีการชุมนุมนั้นจะกระทำได้อต่อเมื่อเป็นไปตามข้อ 13 และ 14 ดังจะกล่าวต่อไปนี้³²

2. กรณีที่จะสลายการชุมนุม ซึ่งการชุมนุมมิชอบด้วยกฎหมายแต่มิได้มีการก่อเหตุร้ายใด ๆ นั้น เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายจะต้องหลีกเลี่ยงการใช้กำลังบังคับ แต่ในกรณีที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ให้การใช้กำลังบังคับนั้นเป็นไปในระดับที่น้อยที่สุดโดยใช้เท่าที่จำเป็นเท่านั้น³³

3. กรณีที่จะสลายการชุมนุม ซึ่งการชุมนุมนั้นมีการก่อเหตุร้าย เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายจะใช้อาวุธปืนได้เฉพาะต่อเมื่อวิธีการอื่นที่มีอันตรายน้อยกว่านั้นไม่สามารถใช้ได้ผลแล้วอีกทั้งการใช้อาวุธปืนจะต้องเป็นไปในระดับที่น้อยที่สุดโดยใช้เท่าที่จำเป็นเท่านั้น และไม่ว่ากรณีใด ๆ ก็ตามจะต้องอยู่ภายใต้บังคับของข้อ 9 ดังกล่าวข้างต้น³⁴

ตามมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติเรื่องการสลายการชุมนุมดังกล่าว หมายความว่า เจ้าหน้าที่จะยิงปืนเข้าสู่กลุ่มคนเพื่อสลายการชุมนุมได้ต่อเมื่อมีการข่มขู่คุกคามถึงชีวิต ถ้าจำเป็นต้องใช้กำลังตำรวจควรใช้อุปกรณ์อื่นนอกเหนือจากอาวุธเพื่อสลายการชุมนุมที่มีความรุนแรง แต่สำหรับการชุมนุมอย่างสงบไม่ควรจะใช้กำลังเพราะถือว่าผิดกฎหมาย เมื่อการชุมนุมเพิ่มความรุนแรงควรใช้แก๊สน้ำตา แต่ไม่ควรใช้ตามอำเภอใจ ตำรวจจำเป็นต้องได้รับการอบรมเทคนิคการควบคุมจลาจลเป็นอย่างดี และใส่ชุดปิดกั้นหรืออื่นๆ เพื่อหลีกเลี่ยงการใช้อาวุธ ตำรวจต้องมีทักษะที่รู้ว่าควรจะปฏิบัติการอย่างไร โนม้มน้ำอย่างไรเพื่อไม่ให้เกิดความรุนแรงเท่าที่จะสามารถทำได้ ไม่จำเป็นต้องใช้อาวุธในสถานการณ์จลาจลทุกครั้ง เว้นเสียแต่จะมีการข่มขู่ถึงชีวิต

3.3.2.4 การใช้กำลังบังคับในการคุมขังหรือควบคุมตัว

³² UN Basic Principles for the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials Principle 12.

³³ UN Basic Principles for the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials Principle 13.

³⁴ UN Basic Principles for the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials Principle 14.

1. เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายในการคุมขังหรือควบคุมตัวนั้น จะต้องไม่ใช่กำลังบังคับกับผู้ที่ถูกคุมขังหรือถูกควบคุมตัวนั้น เว้นแต่กรณีจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อการรักษาความปลอดภัยและความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายในสถานทีนั้น หรือเมื่อเป็นกรณีที่มีบุคคลจะถูกทำร้าย³⁵

2. เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายในการคุมขังหรือควบคุมตัวนั้นจะต้องไม่ใช่อาวุธปืน เว้นแต่กรณีเพื่อป้องกันตนเองหรือผู้อื่นให้พ้นจากอันตรายที่อาจร้ายแรงต่อชีวิตหรือถึงขั้นอันตรายสาหัสได้ในขณะนั้น หรือในกรณีที่จำเป็นอย่างยิ่งเพื่อป้องกันการหลบหนีของผู้ที่ถูกคุมขังหรือถูกควบคุมตัวโดยที่ผู้นั้นได้แสดงออกว่าจะก่ออันตรายดังพฤติกรรมเช่นเดียวกันกับพฤติกรรมดังกล่าวแล้วในข้อ 9³⁶

3. หลักการที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น ไม่กระทบต่อสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ของเรือนจำดังที่บัญญัติไว้ในกฎหมายฐานขั้นต่ำของการปฏิบัติต่อนักโทษ โดยเฉพาะในข้อ 33,34 และ 54³⁷

3.3.2.5 คุณสมบัติ การฝึกอบรม และการแนะนำ

1. รัฐบาลและหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายจะต้องดำเนินการให้เป็นที่มั่นใจได้ว่าเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายทุกคนเป็นผู้ที่ได้รับการคัดเลือกตามวิธีการของการกลั่นกรองที่เหมาะสม โดยจะต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรม มีความพร้อมทางด้านร่างกายและสภาพจิตใจเหมาะสมสำหรับการปฏิบัติหน้าที่นั้น ๆ อีกทั้งพึงได้รับการฝึกอบรมในวิชาชีพนั้น ๆ อย่างต่อเนื่องและจริงจัง และพึงมีการทดสอบสมรรถภาพอย่างสม่ำเสมอด้วย³⁸

หลักการพื้นฐานข้อนี้ต้องการให้เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายทุกคนเป็นตัวแทนและมีความรับผิดชอบต่อชุมชนในทุกด้าน การขาดการฝึกอบรมความชำนาญและขาดระบบการรับฝึคอภัยกับขาดอุปกรณ์ที่ตำรวจต้องใช้ทำให้ความสามารถของตำรวจและเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายลดลง

2. รัฐบาลและหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายจะต้องดำเนินการให้เป็นที่มั่นใจได้ว่าเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายทุกคนจะได้รับการฝึกอบรมและทดสอบที่พอเพียงตามมาตรฐานสำหรับการใช้กำลังบังคับ ส่วนกรณีเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายซึ่งเป็นผู้

³⁵ UN Basic Principles for the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials Principle 15.

³⁶ UN Basic Principles for the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials Principle 16.

³⁷ UN Basic Principles for the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials Principle 17.

³⁸ UN Basic Principles for the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials Principle 18.

ที่จะได้รับมอบหมายให้พกพาอาวุธปืนนั้นจะต้องได้รับการฝึกอบรมพิเศษว่าด้วยการใช้อาวุธปืนจนผ่านการฝึกอบรมพิเศษแล้วนั้นจึงจะได้รับมอบหมายให้พกพาอาวุธปืนได้³⁹

3. ในการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายนั้น รัฐบาลและหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายจะต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับการฝึกอบรมเรื่องจริยธรรมของตำรวจกับสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกระบวนการสอบสวน การแสวงหาทางเลือกอื่นแทนการใช้กำลังบังคับและอาวุธปืนซึ่งรวมถึงการแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี การทำความเข้าใจกับสภาพฝูงชน วิธีการโน้มน้าว เจรจาต่อรองและการไกล่เกลี่ยตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อที่จะลดการใช้กำลังบังคับและอาวุธปืน นอกจากนี้หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายพึงพัฒนารายการฝึกอบรมและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับกรณีเหตุการณ์พิเศษต่าง ๆ นั้นด้วย⁴⁰

การใช้กำลังควรเป็นทางออกสุดท้ายในการปฏิบัติงาน ตำรวจจำเป็นต้องมีอุปกรณ์และทักษะที่ต้องใช้เพื่อรักษาความสงบ เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติ ตำรวจไม่เพียงแต่ได้รับการอบรมในเรื่องว่ายิงอย่างไรให้ตรงเป้า หรือทำความสะอาด ดูแลรักษาอาวุธอย่างไร ซึ่งทั้งหมดเป็นเพียงทักษะการใช้อาวุธเท่านั้น แต่ต้องได้รับการอบรมเรื่องการประเมินสถานการณ์และการตอบสนองต่อเหตุการณ์อย่างเหมาะสมเพื่อหยุดหรือป้องกันการคุกคามถึงชีวิตโดยตรง เช่น ต้องสามารถควบคุมและเจรจาทันที อย่างไรก็ดี ในบางเหตุการณ์อาจมีการเข้าปะทะ ดังนั้นการฝึกอบรมจำเป็นต้องมีการประเมินการคุกคามทางยุทธวิธี เพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงานจริง เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีระดับทักษะตามมาตรฐาน ควรต้องมีการคัดเลือกอย่างถี่ถ้วน ซึ่งจะประสบความสำเร็จได้ต่อเมื่อรัฐบาลให้ความสำคัญและมีข้อบังคับที่เข้มงวด

4. รัฐบาลและหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายจะต้องสามารถให้คำปรึกษาแนะนำอย่างจริงจังแก่เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายนั้นได้ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้นั้นตกอยู่ในสถานการณ์ที่ต้องใช้กำลังบังคับหรืออาวุธปืน⁴¹

3.3.2.6 การรายงานและวิธีการแก้ปัญหา

1. รัฐบาลและหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายจะต้องจัดวางระบบการรายงานและวิธีการแก้ไขปัญหากรณีเกิดเหตุการณ์ที่ต้องมีการรายงาน สำหรับกรณีที่เกิดเหตุการณ์ที่ต้องมีการรายงานดังกล่าวนี้ รัฐบาลและหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายจะต้องมีมาตรการที่จะทำให้เกิดความมั่นใจได้ว่าจะมีกระบวนการแก้ไขปัญหาที่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งหน่วยงานทางการบริหารที่เป็นอิสระ

³⁹ UN Basic Principles for the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials Principle 19.

⁴⁰ UN Basic Principles for the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials Principle 20.

⁴¹ UN Basic Principles for the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials Principle 21.

หรือหน่วยงานอัยการต้องอยู่ในฐานะที่จะใช้ดุลยพินิจตามอำนาจหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม ในกรณีที่มีการตายและบาดเจ็บสาหัสหรือผลร้ายแรงอื่น ๆ รายละเอียดของรายงานดังกล่าวจะต้องมีการจัดส่งไปยังหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบและศาล⁴²

2. บุคคลที่ได้รับผลกระทบจากการใช้กำลังบังคับหรืออาวุธปืนของเจ้าหน้าที่ดังกล่าว นั้น ตลอดจนผู้แทนตามกฎหมายของบุคคลนั้นพึงมีสิทธิเข้าฟังการไต่สวนข้อเท็จจริงของศาลหรือเข้าฟังกระบวนการไต่สวนนั้น ในกรณีที่บุคคลที่ได้รับผลกระทบจากการใช้กำลังบังคับหรืออาวุธปืนของเจ้าหน้าที่ดังกล่าวถึงแก่ความตายไปแล้วก็ให้บุตรหรือภรรยาของบุคคลเหล่านั้นเป็นผู้ใช้สิทธิดังกล่าวแทน⁴³

3. รัฐบาลและหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายจะต้องดำเนินการให้เป็นที่มั่นใจได้ว่า บรรดาเจ้าหน้าที่ระดับผู้บังคับบัญชาทั้งหลายจะต้องรับผิดชอบในกรณีที่ว่าเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายที่อยู่ภายใต้บังคับบัญชาของตน ได้ใช้หรืออยู่ระหว่างใช้กำลังบังคับและอาวุธปืน โดยไม่ถูกต้องตามกฎหมายแล้ว ไม่ดำเนินการยับยั้ง ป้องกันและรายงานเหตุดังกล่าว⁴⁴

4. รัฐบาลและหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายจะต้องดำเนินการให้เป็นที่มั่นใจได้ว่า บรรดาเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายทั้งหลายจะต้องไม่ถูกดำเนินคดีอาญาและจะต้องไม่ถูกดำเนินการทางวินัยอันเนื่องมาจากการที่เจ้าหน้าที่ผู้นั้นได้ปฏิเสธการใช้กำลังบังคับและอาวุธปืนหากว่าเป็นการปฏิเสธโดยชอบเพราะเป็นการปฏิบัติตามประมวลระเบียบการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายและหลักการต่าง ๆ ดังกล่าวในฉบับนี้ สำหรับเจ้าหน้าที่ผู้รายงานเหตุการณ์เกี่ยวกับการใช้กำลังบังคับและอาวุธปืนของเจ้าหน้าที่ผู้อื่น โดยเป็นการรายงานตามประมวลและหลักการดังกล่าวก็พึงได้รับการคุ้มครองเช่นกัน⁴⁵

5. การที่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชานั้นจะนำมาเป็นข้ออ้างในการปฏิเสธความรับผิดชอบไม่ได้ หากเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายนั้นรู้อยู่แล้วว่าคำสั่งที่ให้ใช้กำลังบังคับและอาวุธปืนนั้นจะทำให้มีผู้ถึงแก่ความตายหรือได้รับอันตรายสาหัสโดยที่ปรากฏอย่างชัดแจ้งว่าเป็นการกระทำโดยมิชอบและเจ้าหน้าที่ผู้นั้นมีโอกาสตามสมควรที่จะปฏิเสธไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้นได้แต่กลับทำตามคำสั่งนั้น และไม่ว่าในกรณีใดก็ตามความรับผิดชอบยังคงตกอยู่กับผู้บังคับบัญชาที่ออกคำสั่งโดยมิชอบนั้นด้วย⁴⁶

⁴² UN Basic Principles for the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials Principle 22.

⁴³ UN Basic Principles for the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials Principle 23.

⁴⁴ UN Basic Principles for the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials Principle 24.

⁴⁵ UN Basic Principles for the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials Principle 25.

⁴⁶ UN Basic Principles for the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials Principle 26.

